

Holdbarhed og polte Ben, klov og forebyggelse

Chefforsker Lisbeth Ulrich Hansen

STØTTET AF

Svineafgiftsfonden

Intro dagens emne

Vi ønsker en so der:

- får mange livskraftige grise
- malker godt
- er i god konstitution
- fravænner mange grise
- kan løbes til næste kuld

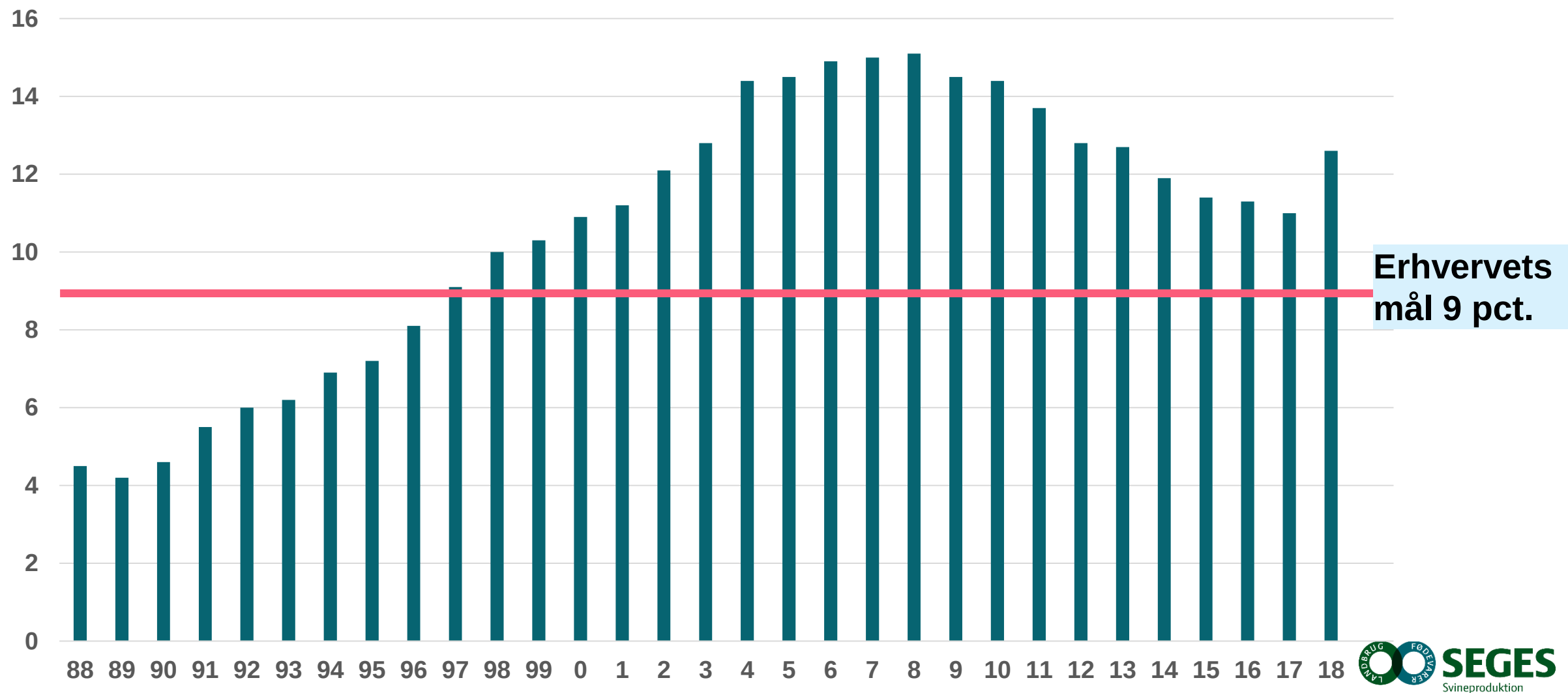
Krav til soen:

- Tilfredsstillende huld ved faring
- Ingen ben eller klovproblemer
- Får mange kuld (udsættes på grund af alder)

En død so får ikke grise!

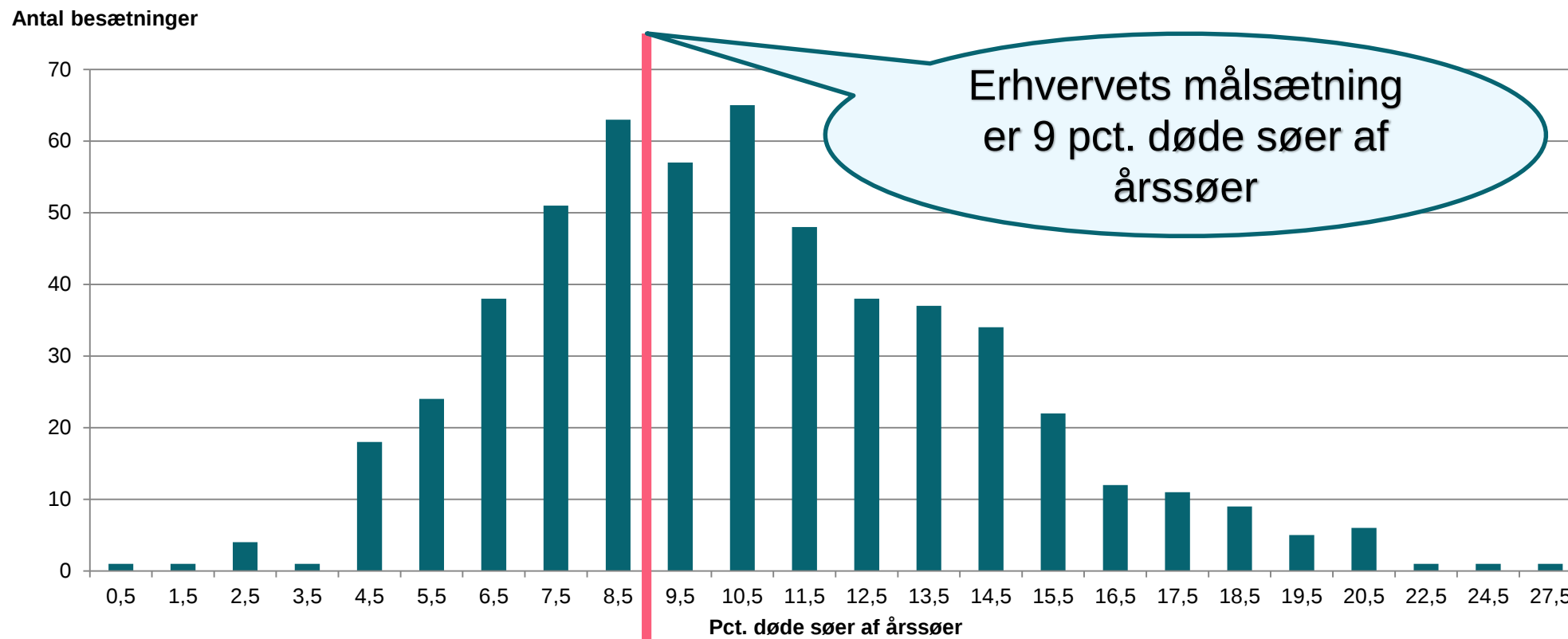
Udvikling i so-dødelighed fra 1988-2018

Pct. døde søer til DAKA

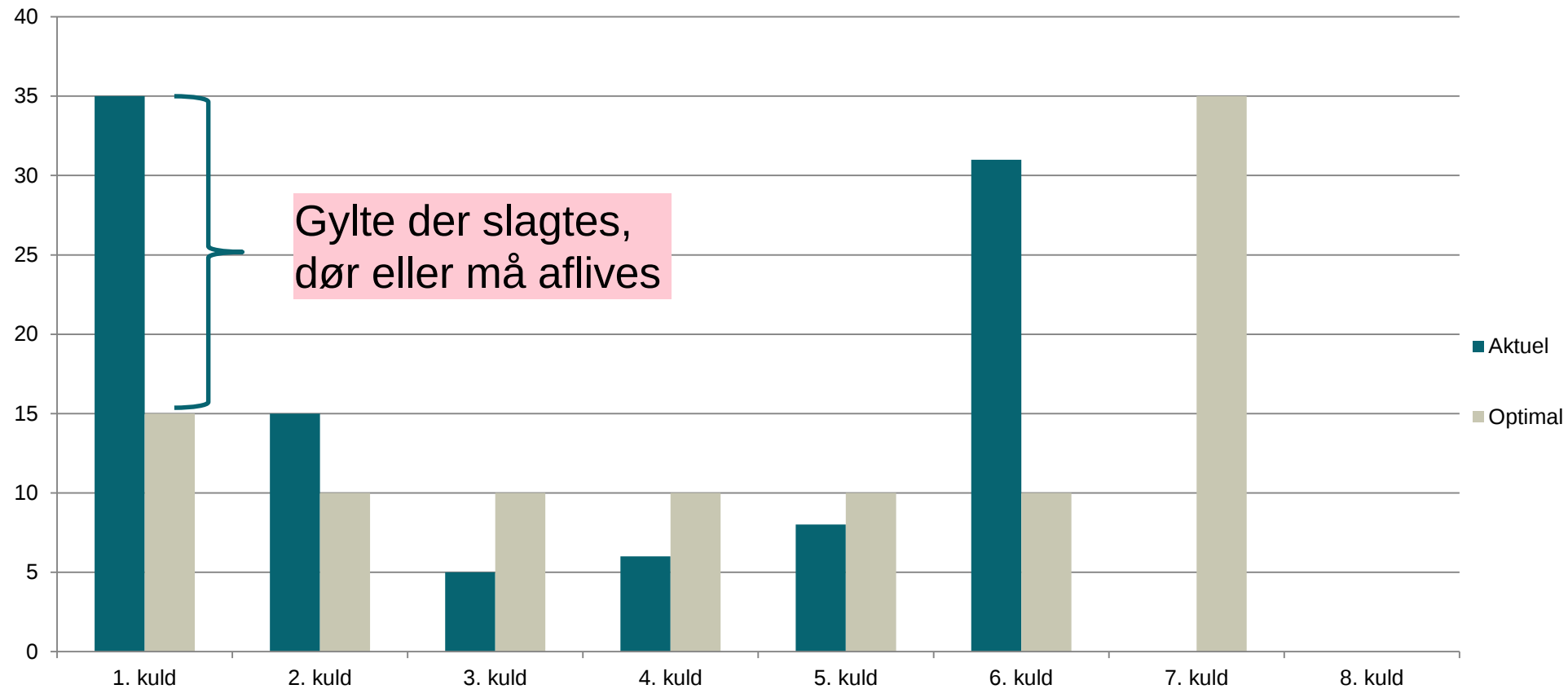

Stor spredning i so-dødelighed mellem besætninger

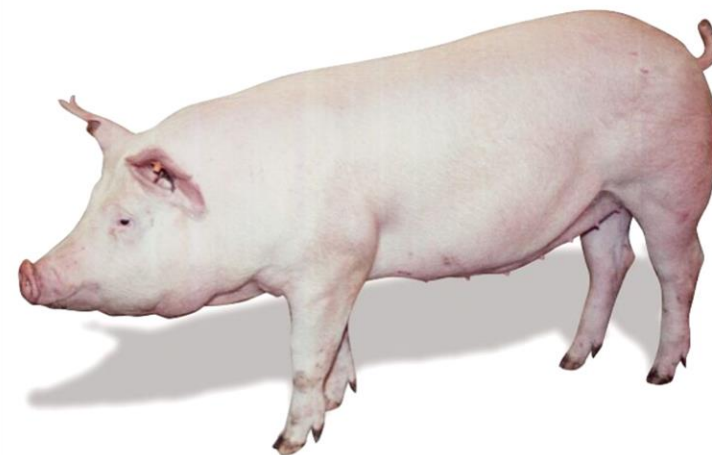
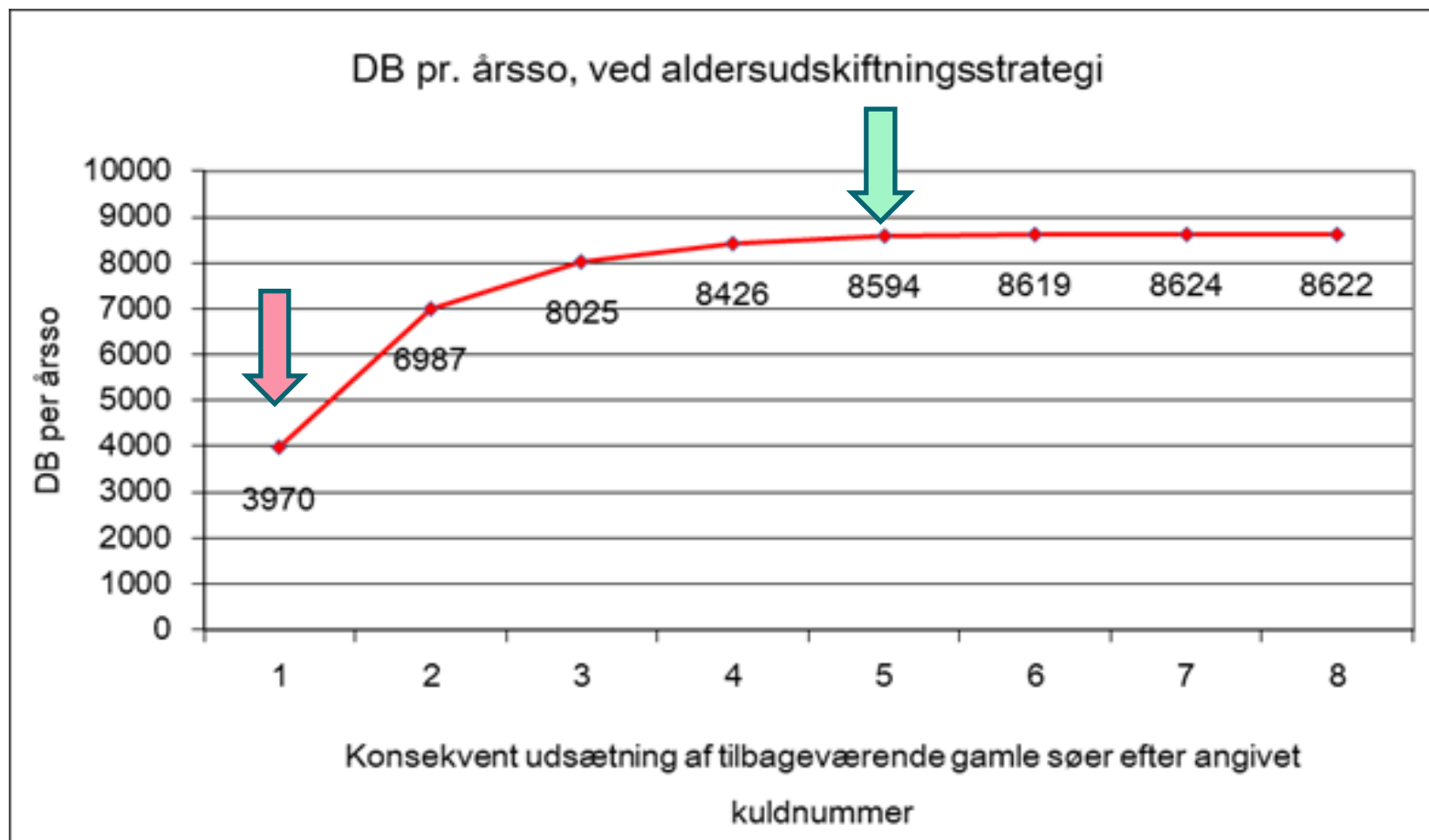
Fordeling so-dødelighed på besætningsniveau, n=548

Teoretisk eksempel på optimal udskiftningsprofil

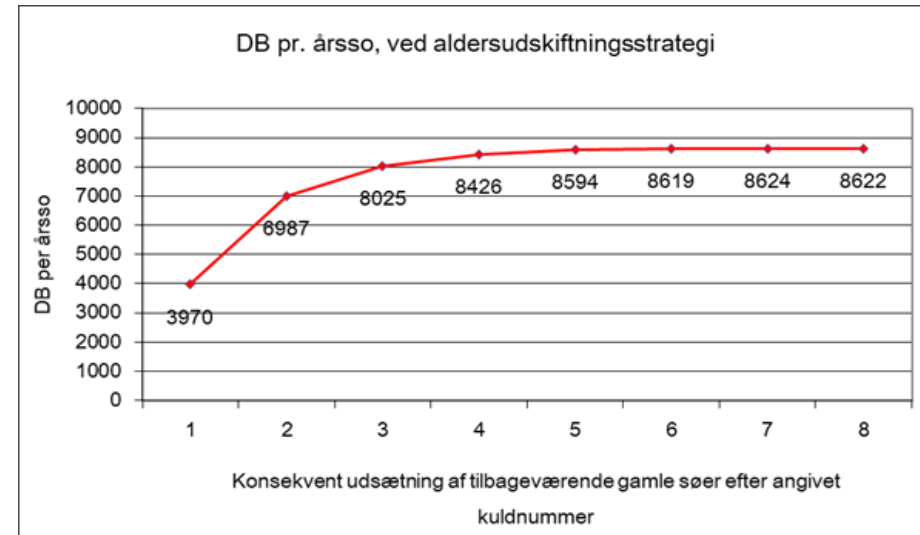
Målet bør være, at 80 % af gyltene når løbning til 3. kuld

Tabt indtjening når en 1. kuldssø udsættes sammenlignet med en ældre sø = ca. 4500 kr. pr. årsso

Øget levetid i so-holdet

- Øge holdbarheden (levetiden) så 80 % af gyltene når løbning til 3. kuld
- At det er de rigtige (tabsgivende) søer, der udsættes
- Nytteværdi:
 - Der indkøbes/produceres færre polte til besætningen
 - De rigtige søer kan udvælges til slagtning
 - At flere søer når deres økonomiske optimum

Slagtet, aflivet eller selvdød

Målrettet problemløsning

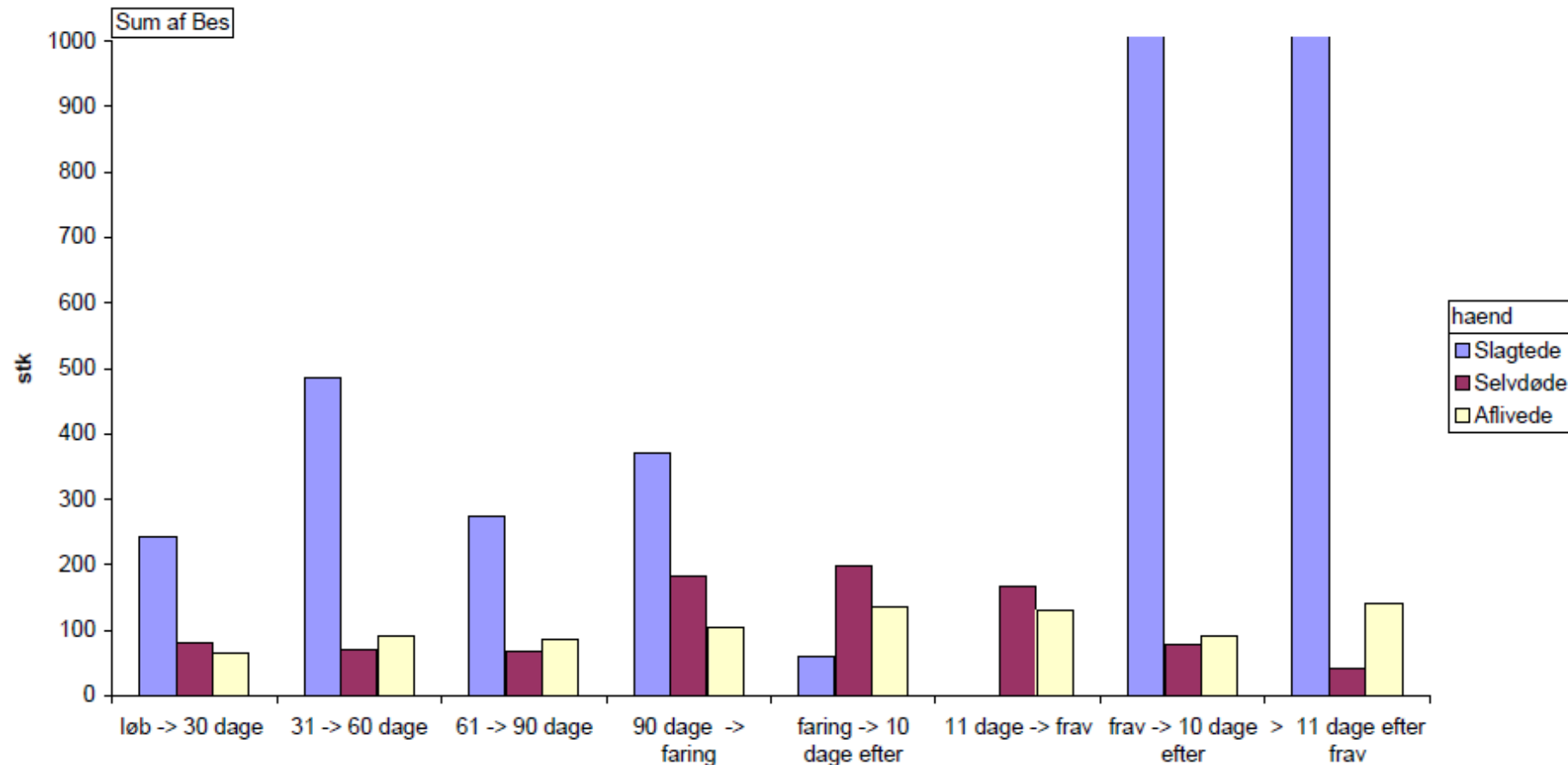
Afgående søer i reproduktionscyklus

Afgangskode i Agrosoft. Skal benyttes.

1 – slagtet

5 – aflivet

6 – selvdød (huske at 6 og "selvdød" begynder begge med "S").

Samme fordeling mellem aflivet og selvdød over tid

- Selvdød (**ca. 50 %**):
 - Omstændigheder ved faring (23 %)
 - Drejning af indre organer (25 %)
 - Mave-tarmproblemer (18 %)
- Aflivning (**ca. 50 %**):
 - Ledbetændelse (37 %)
 - Knoglebrud (17 %)
 - Knoglebetændelse (16 %)

Årsagskode i Agrosoft. Frivillig	Beskrivelse
10	Moderegenskaber
11	Brunstmangel
12	Ikke drægtig
13	Halt
14	Klove
15	Overfaldet
16	Yversvamp
17	Akut dødsfald
18	Skuldarsår
19	Mager/utrivelig
20	Alder
21	Andet

Erf. 9802 (29 besætninger, 1998)

Medd. 656 37 besætninger,) (nedenfor)

Samme billede i 2008-10 og 2011 (demonstrationsprojekter)

Nu begynder arbejdet på staldgangen

- Selektion flere gange:
 - Ved ankomst
 - Afgang karantænestald/1. brunst
 - Inden løbning
- Forventet selektion inden løbning:
 - 7 polte/kuld ved faring (egen produktion)
 - 4,5 polt/kuld ved 60 kg
 - 4 polte/kuld ved 100 kg
 - 3,5 polte/kuld ved løbning

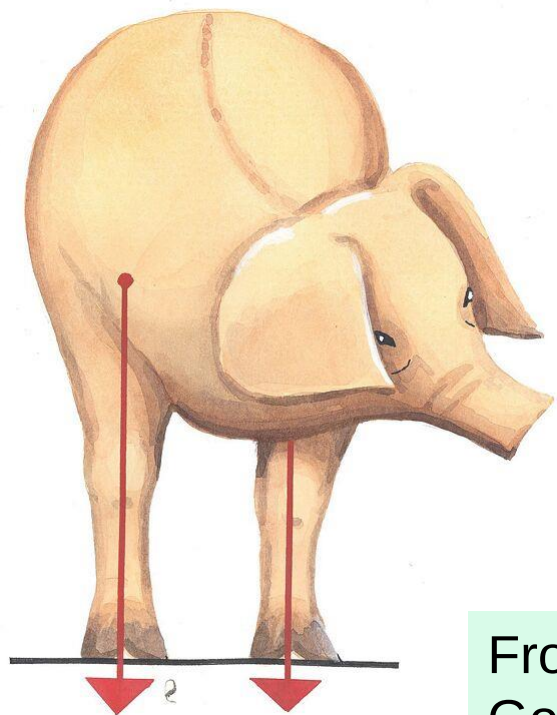

Fokus på poltene

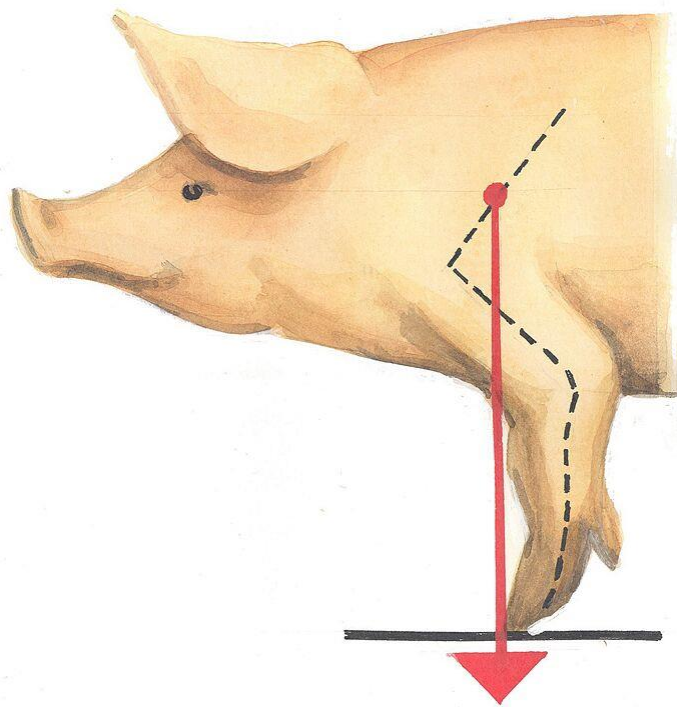
- Selektion blandt poltene:
 - Nysgerrige og trivelige
 - Antal patter
 - Korrekt benstilling (fire solide hjørner)
 - Ingen sår/skader
 - Ens klove

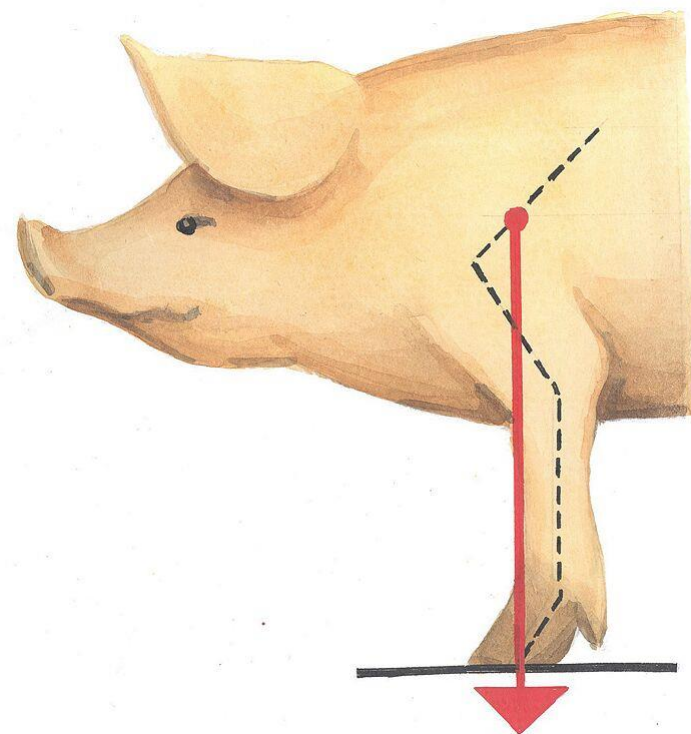
Forben

Front view:
Good straight limbs

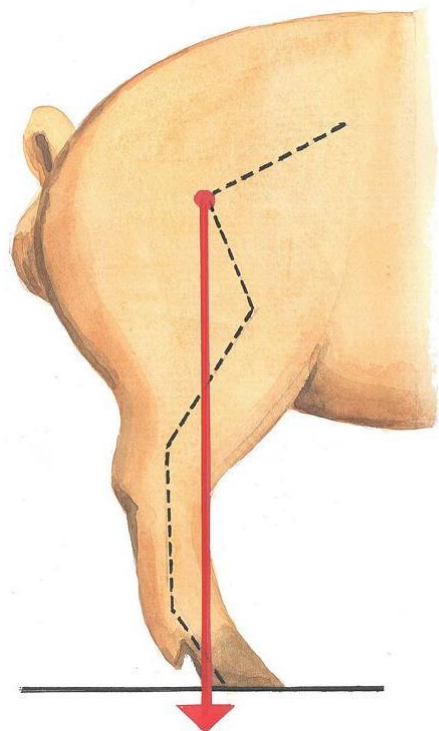

Front side:
Buck kneed

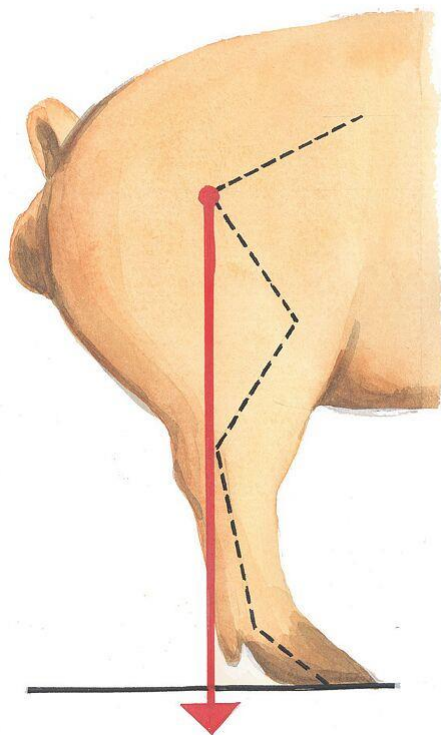

Front side:
Good straight limbs

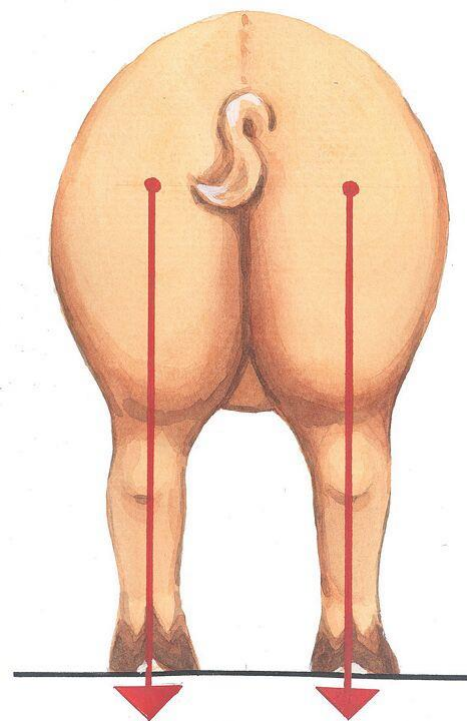
Bagben

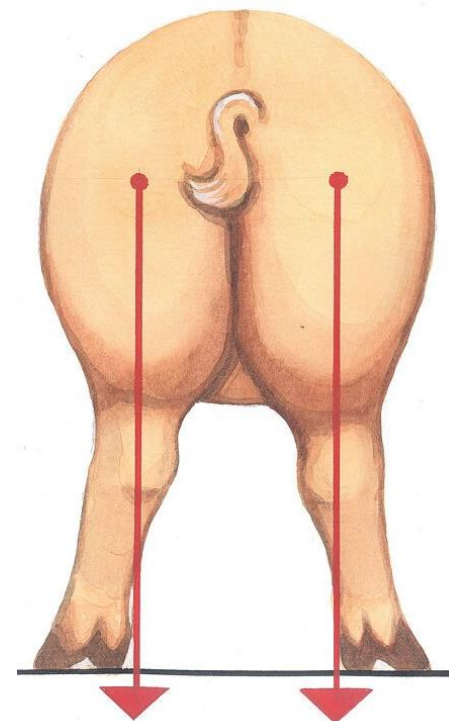
Hind side:
Good straight leg
Flex in pastern

Hind back:
Sickle hocked

Hind back:
Good straight leg

Hind back:
Toes out

Klove

Ens klove

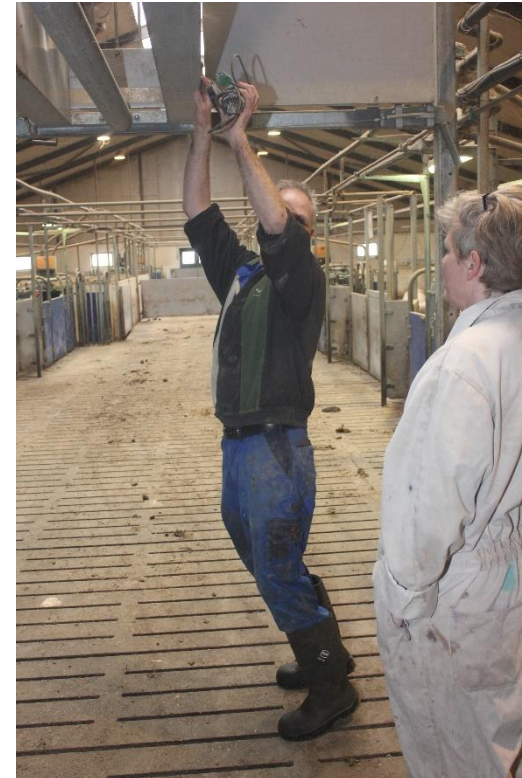

Uens bagklove

Kodesår
Opstår i farestalden (støbejern)

Så galt kan det gå

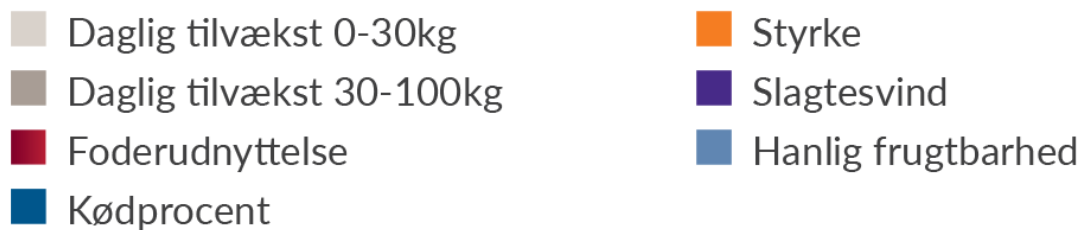
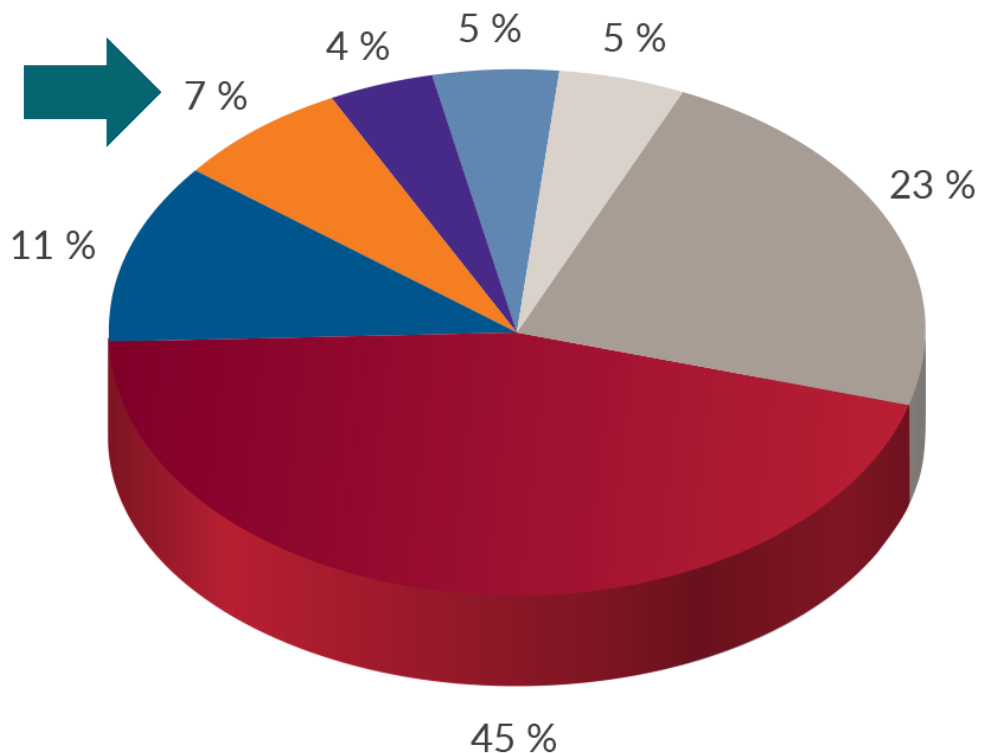
Video

Styrke i avlen

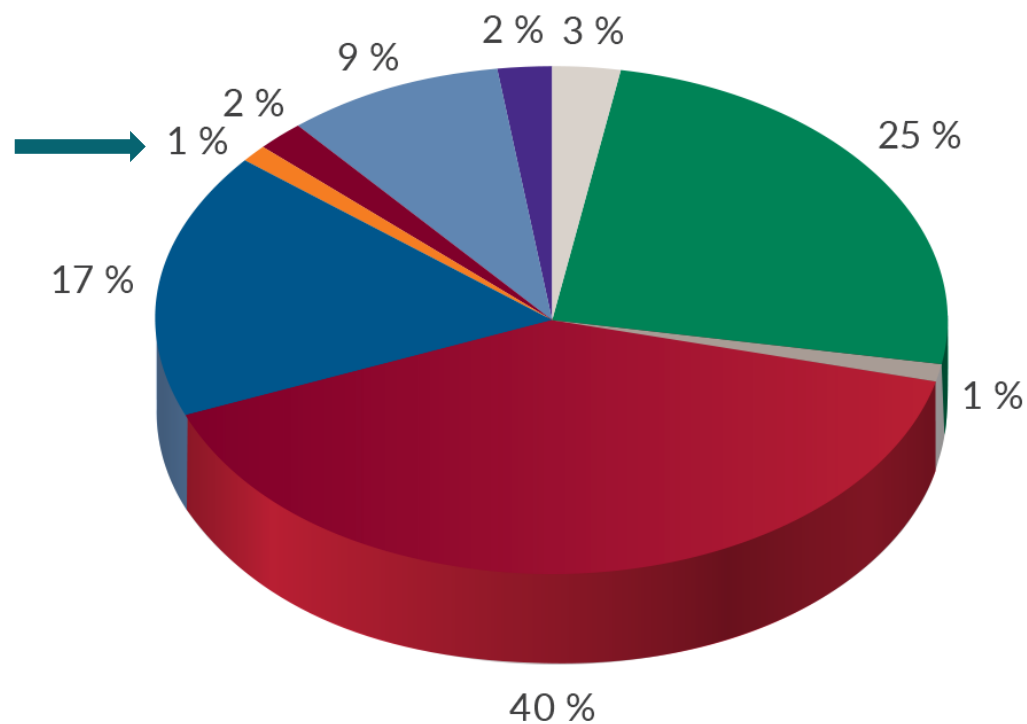
Martin Mølgaard Pedersen

- Styrke har været en del af avlsmålet siden 1995
- Grisens styrke er et indirekte mål for grisenes holdbarhed, hvor korrekt benstilling, ben- og klovsundhed samt bevægelse er vigtig for grisens funktion og dermed holdbarhed
- Arveligheden for styrke i YY og LL varierer fra 0,04 til 0,15, og der har siden introduktionen af styrkeegenskaben i avlsmålet været fastholdt en moderat avlsfremgang

Avlsfremgangens økonomiske sammensætning i 2018, DanBred Duroc

Avlsfremgangens økonomiske sammensætning i 2018, DanBred Landrace / DanBred Yorkshire

- Daglig tilvækst 0-30kg
- Daglig tilvækst 30-100kg
- Moreffekt daglig tilvækst 0-30kg
- Foderudnyttelse
- Kødprocent

- Styrke
- Slagtesvind
- LG5
- Holdbarhed

- Styrkebedømmelsen af alle avlskandidater foretages i dag ved afslutning af hjemmeafprøvningen i avlsbesætningerne og på Bøgildgård.
- Bedømmelsen foretages af en tekniker, som giver hver gris en vurdering, som baserer sig på en vurdering af grisens forpart, bagpart og ryg på en tretrinsskala (0,1,2), samt en helhedsvurdering af dyret (2,3,4)

- Holdbarhed er tænkt som soen evne til at levere mange kuld, mens styrke er en egenskab hos slagtesvin
- Holdbarhed måles i opformeringsbesætninger, og måles som soens evne til at blive løbet anden gang ja/nej

Ornerne vurderes af teknikere fra SEGES på karantænerne senest 28 dage efter kontraktskrivelse

Vurderingen er ikke en avlsmæssig vurdering

Egen foderration og rigelig plads til poltene

- Gulvfodring
 - 0,5-0,95 m² /polt fast gulv hvor foderet spredes
- Vådfodring i langkrybbe
 - 60 kg: 30 cm ædeplads/polt
 - 110 kg indtil løbning: 35 cm ædeplads/polt

- Øget areal ellers uens huld og benproblemer
 - 30-50 kg: 0,4 m²/polt (lovkrav)
 - 50-110 kg: 0,75-1 m² /polt
 - 110 kg-løbning/gylt: 1,0-1,9 m² /polt

Fodring af polte for at opnå høj kuldstørrelse og et langt liv

... restriktiv fodring efter blå foderkurve sikrer polte med den ønskede buttethed

⇒ >12 mm rygspæk ved løbning

... anvend foder med et moderat proteinindhold for at få en lavere tilvækst

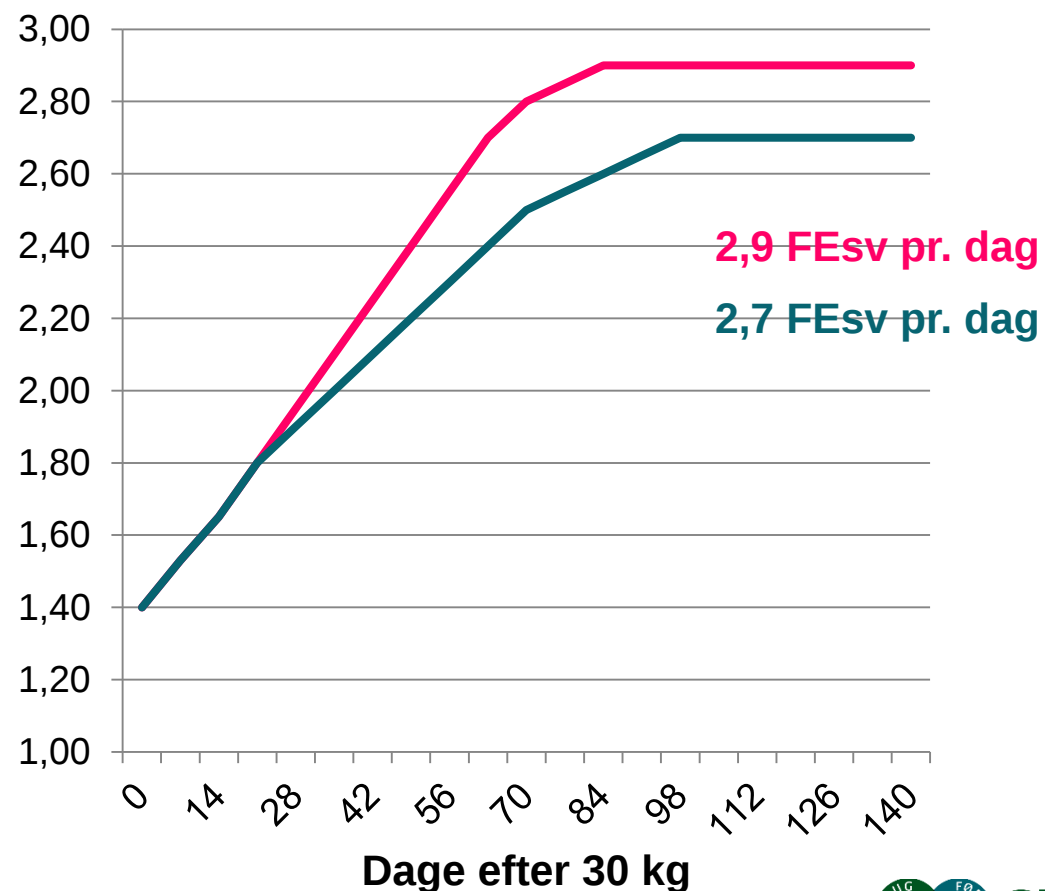
⇒ 6,0 g fordøjeligt lysin/100g fordøjeligt protein pr. FEsv

⇒ polte er ikke slagtesvin og skal derfor fodres anderledes

... kend tidspunktet for første brunst – løb i anden brunst

⇒ på den måde opnås højere kuldstørrelse

Daglig foderstyrke,
FEsv/dag

Fodring af polte for at opnå høj kuldstørrelse og et langt liv

- ... alder på 230-250 dage
- ... vægt 135-155 kg
- ... mindst 12 mm rygspæk i P2
- ... 2. brunst (+1 totalfødt pr. kuld)
- ... 5-7 dages flushing før løbning med >3,4 FEso
- ... Nedjustering af foderet straks efter løbning

Ornekontakt

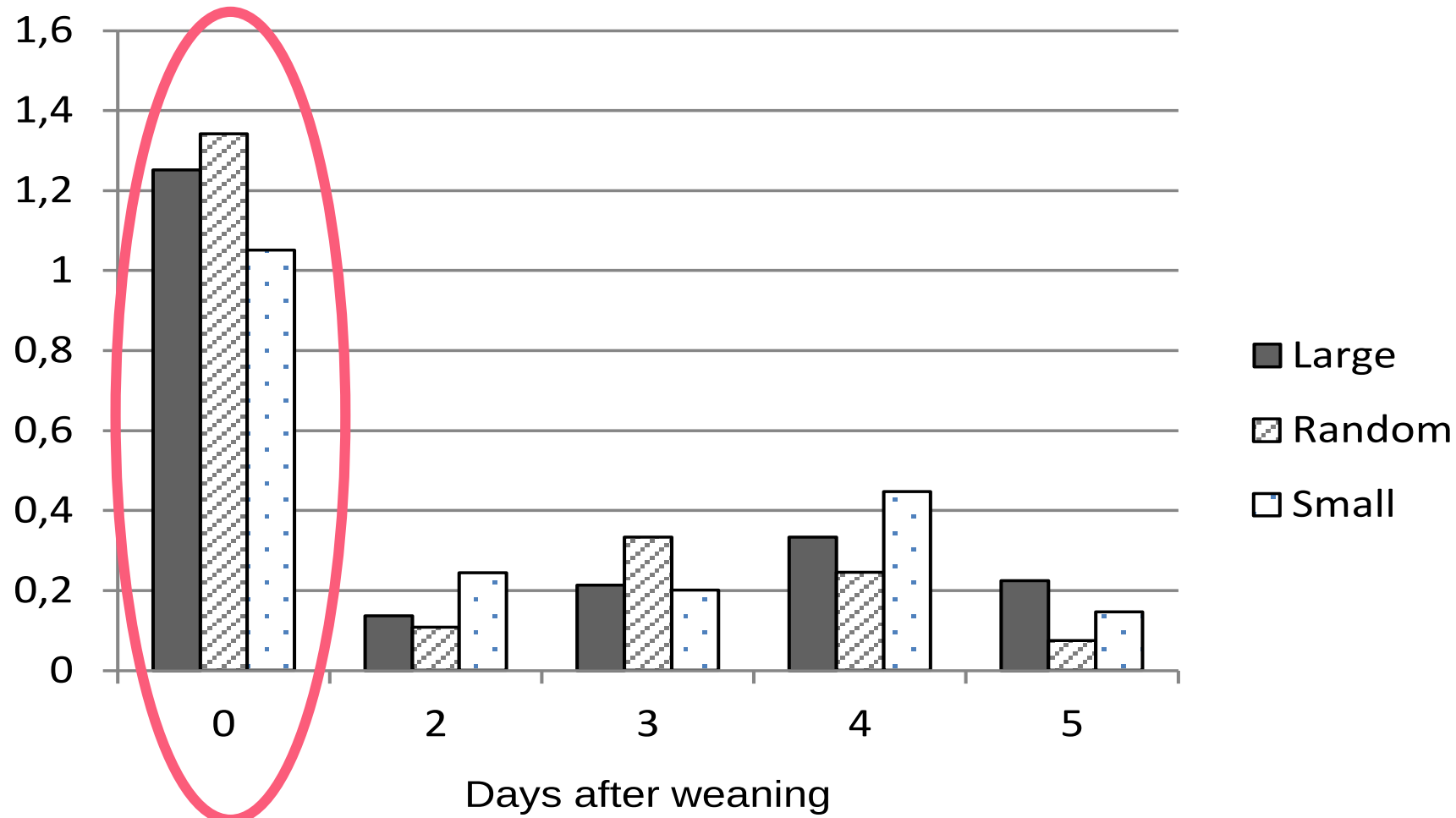
Polte skal ikke have adgang til orner hele tiden
Orner skal bruges strategisk i forbindelse med brunstobservation

Opstaldning

- Når 1. brunst er observeret samles poltene i mindre stabile grupper
- Brunst synkronisering
- Flushing
- Efter løbning samles poltene i stabile grupper, der passer til ugeholdet
- Indbyrdes afklaring af rangorden inden indsættelse i drægtighedsstien

Polte/gylte/søer slås når de grupperes (antal konfrontationer pr. so)

Primært slagsmål den første dag – så skal det være slut

Sammensætning af gruppen har ikke betydning

Hvorfor slås søerne?

- Afklare adgang til knappe ressourcer
 - Foder, gode liggepladser, vand
 - Ældre søer ofte højt rangerende
- Rifterne på søernes skuldre "normalt"
 - Rifter/bid andre steder skyldes andre problemstillinger
- Pladsforhold har indflydelse på varighed af rangkampe
 - Flugt skal være nemt for den vigende so
- Skridsikkert gulv så udskridning undgås

Skridsikkert underlag for at undgå benproblemer

- Strøet underlag har bedre skridsikkerhed
 - Løbestien ofte med drænet, strøet halmmåtte og god plads
- Overbrusning sikre ru overflade på spaltegulvet
- Rille gulvet

Gode råd i forbindelse med gruppering af gylte og søer

- Stabile grupper så rangorden kun sker én gang
- Gylte indsættes før søerne eller i en sti for sig
- Mætte før indsættelse
- Halm og foder på gulvet
- Gode liggepladser til alle søer
- Ingen aggression ved fodring

Undgå aggression i fodersituationen

- elektronisk sofodring og æde-/hvilebokse

- Foderdøgnet begynder kl. 22-02
- Levnelisten fra igangværende foderdøgn
- Ca. 60 søer pr. station
- Træning af polte

- Opdeling af gylte og søer i relation til huld
- Baglågerne skal låses ifm. fodring
- Baglågerne skal tjekkes løbende

Gulvfodring og vådfodring i langkrybbe

- Sortering efter alder og huld
- Én fodring pr. dag
- Fodret spredes på 1,3 m²/so
- Mel og lavt energiniveau
- Halm før fodring

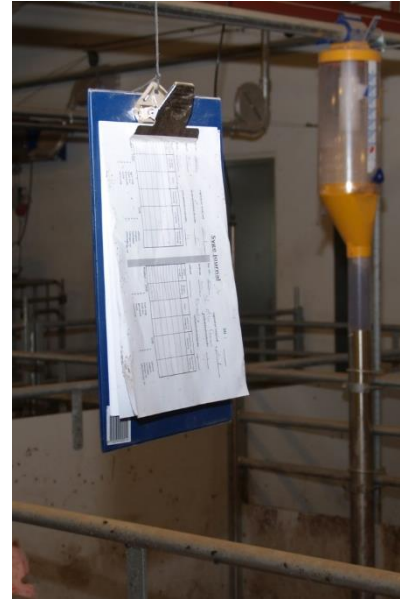
- Sortering efter alder og huld
- Én fodring pr. dag
 - 3-4 stier fodres færdig før de næste stier fodres
- 3 sekunder til fodret når enden af krybben
 - Vand:foder
- Halm før fodring

Dagligt tilsyn i drægtighedsstalden

- 15-20 % af søerne behandles i løbet af drægtighedsperioden
 - 90 % af behandlingerne skyldes ben/klove
 - 8-10 % kommer i sygesti (tilstrækkelig)
- Fokus på:
 - Stier med nyindsatte søer
 - Gylte og unge søer
 - Dem der ligger på spaltegulvet
- Bedste m/k på opgaven i forbindelse med skrabning og halmtildeling

Dagligt tilsyn – der skal være en plan !!

- Skrabe stien
- Tildele halm
- Tilsyn
 - Observationssøer
 - Søer der behandles
 - Søer der skal genbehandles
 - Søer der skal i sygesti
- Journal

Rigelig med gode sygestier

Lovkrav om 2,5 % sygesti-
pladser

Anbefaling er 3-5 %

Konkurrence om foderet 10 %

Drænet strøet underlag *eller*
Gummimåtte med fald

Flow i sygestierne – etablering af opsamlingsstier med lav belægning

- Raske søer skal ud af sygesti til hjemmesti *eller* opsamlingssti med lav belægning
- Slagtesøer skal afsted hver uge

Økonomi i sygestier

- **Søer**
 - 3 % sygestier
 - 3 ugers opholdstid
 - 80 % forbliver produktionsdyr
 - **Gevinst 100 kr. pr. årsso**
- **Smågrise og slagtesvin**
 - 2,5 % sygestier
 - 2 ugers opholdstid
 - 75 % helbredes/slagtes
 - **Gevinst 2 kr. pr. smågris**
 - **Gevinst 4,5 kr. pr. slagtesvin**

Hvad kan du gøre?

• 15-20 pct. døde søer af årssøer

- Belægningsgrad i drægtighedsstien
- Minimum af aggression ved fodring
- Dagligt tilsyn af alle søer og håndtering af "problemsøer" (bedste mand)
- Etablering af flere gode sygestier
- Restriktiv fodring af polte fra xx kg
- Fokus på foderhygiejne, -kurve og strategi i farestalden

• 10-15 pct. døde søer af årssøer

- Stabile grupper i drægtighedsstien
- Tydelig zoneopdeling i stien
 - Liggevægge i lejet, overbrusning
- Fokus på gruppering – især gylte/unge søer
- Huldstyring
 - Huldvurdering 2-3-4 gange
- Fokus på udvælgelse af polte
 - Ben, klov, bevægelse og trivsel

• 5-10 pct. døde søer af årssøer

- Individuel fodertildeling
- Skridsikre gulve
 - Overbrusning
- Tilsyns- og behandlingsstrategi optimeres
- Øget fokus på risiko søer/stier
- Rigelig med halm/wrap i farestalden omkring faring

Konklusion

- **So-dødelighed skal i fokus**
- De unge søer skal forblive længere i besætningen
- Data fra egen besætning og find udfordringerne i egen besætning
 - Handlingsplan og prioritering af indsats
- Benproblemer er typisk aflivningsårsag
 - Polteopvækst
 - Gruppering i drægtighedsstalden
 - Tilsyn og sygestier
- "Andet eller akut død" er den typiske årsag til selvdød
 - Diagnose svær at stille, obduktion
 - Fodringsmæssige forhold
 - Stress
- Afledte effekter
 - Toppen af isbjerget
- **God grund til at reducere so-dødeligheden**
 - Velfærd
 - Økonomi

TAK og husk!

Vær altid opdateret på den seneste faglige viden

Tilmeld dig **Nyhedsmail** fra
SEGES Svineproduktion på
www.svineproduktion.dk

 facebook.com/SegesSvineproduktion